

Viite: YM15/400/2017

Lausunto Kierrätyksestä kiertotalouteen – Valtakunnallisesta jätesuunnitelmasta vuoteen 2023

Suomen jätehuollon ja jätteen synnyn ehkäisyn tavoitetila vuonna 2030.

Tavoitetila vuoteen 2030 on esitetty suunnitelmassa selkeästi. Nähdäksemme tärkeimmät näkökulmat on otettu hyvin huomioon, joskin myös ilmastonmuutoksen torjuntaa olisi voinut tuoda esille.

Jätehuollon kapasiteettitarve ja sijoittumisperusteet

3.1 Jätteiden käsittelytarpeista

Jätteiden esikäsittely, s. 5

Kiertotalousyhteiskunnassa esikäsittelyllä ei voida viitataan ainoastaan kaatopaikkoihin ja muihin loppukäsittelytoimiin. Kierrätyksen lisääntymisen myötä kerättävän jätteen erilaiset esikäsittelytoimet tulevat lisääntymään. Näitä toimia voivat olla esimerkiksi uudelleenkäyttö, keräys, lajittelu ja pienimuotoinen varastointi. Toivoisimmekin esikäsittely-termin käyttöä täsmennettäväksi, sillä nyt sitä käytetään sekä Esikäsittely-otsikon (s. 5) että Muu kierrätys -otsikon (s. 6) alla. Myöskään syntypaikkalajittelua ei ole käsitelty luvussa, vaikka toimenpiteiden joukossa on käsitelty erilliskeräysvelvoitteita useassa kohtaan.

YTP haluaa lisäksi nostaa esille, ettei kierrätyslaitoksille (Muu kierrätys -osio, s. 6) ei esitetä minkäänlaisia arvioita lisäkapasiteettitarpeesta. Kierrätystavoitteista ja jätemääristä voitaisiin arvioida taaksepäin kapasiteettitarve (ei välttämättä Suomessa sijaitseva).

Biologinen käsittely, s. 5

YTP lisäisi tähän osioon taustatietoa muun muassa ravinneriirrosta yhtenä Suomen hallituksen strategisista painopisteistä sekä uudistettavana olevasta EU-lannoitetuoteasetuksen laajentumisesta kierrätyslannoitteisiin.

Lisäksi YTP ehdottaa, että sivun 7. tekstiin korjataan, että nestemäisiä biopolttoaineita tuottavat toimijat ovat yksityisen sektorin edustajia, ja biokaasua tuottavat toimijat ovat sekä yrityksiä että kunnallisia toimijoita.

Kaatopaikat, s. 6

YTP pitää tärkeänä, että tekstissä on mainittu orgaanisen jätteenkaatopaikkarajoitukseen liittyviä haasteita. On myös hyvä, että toimenpiteiden joukossa on toimia, joilla näitä pyritään ratkaisemaan.

Lisäksi YTP pitää tärkeänä, että hankerahoitusta ohjattaisiin suunnitelmallisesti myös muuhun kuin yhdyskuntajätteen kierrätyksen edistämiseen ja nimenomaan markkinaehtoiselle puolelle.

3.2 Yhdyskuntajätteiden laitospaasiteettitarve vuonna 2023

YTP pitää tärkeänä, että suunnitelmassa tarkastellaan laitospaasiteettitarvetta. YTP näkee kuitenkin, että esitetty tarkastelu on puutteellinen, sillä nyt tarkastelu on tehty ainoastaan yhdyskuntajätteille, vaikka suunnitelmassa käsitellään myös rakennus- ja purkujätteitä ja useat toimenpiteet koskettavat myös elinkeinoelämän ja teollisuuden jätteitä. On hyvä tiedostaa, ettei laitoksia rakenneta yleensä erikseen yhdyskuntajätteelle ja muille jätteille. Pidämme tarpeettomana kappaleen viimeistä lausetta ”ilman yritysten jätteitä nykyinen polttokapasiteetti riittäisi Suomessa syntyvien sekajätteiden polttamiseen”, ja ehdotamme sen poistamista suunnitelman tekstistä.

Lisäksi suunnitelmassa olisi hyvä olla oma kappaleensa jätealan muuttuvasta toimintaympäristöstä. Jättesektoriin kohdistuu merkittäviä uudistusaineita, joista osa on lainsäädännöllisiä. Muutospaineet tulevat laajemmin kuin jätepolitiikasta. Muutoksista mainittakoon muun muassa kierrätyksen lisääntyminen, poltettavan jätteen määrän väheneminen, jätteen siirtojen helpottuminen/sujuvoituminen, muissa maissa tehtävät ratkaisut (esim. Virossa käytössä olevat ohjaukset), uusioaineksen kysynnän lisääntyminen sekä uudet ilmasto- ja energiatavoitteet.

3.3 Käsittelylaitosten sijoittumisperusteet

YTP:n mielestä tämä on tärkeä osio ja näkisimme, että investointiympäristöä tulisi tarkastella laajemmin sekä tausta-aineistossa että toimenpiteiden kohdalla. Lisääntyvä kierrätys edellyttää lisää jätteiden käsittelykapasiteettia. Kilpailukykyisin lisäkapasiteetti syntyy sinne, missä toimintaympäristö on suotuisin. Toimivan lainsäädännön kautta voidaan varmistaa, että käsittelykapasiteettia syntyy ja pysyy Suomessa. Sujuva ja toimiva ympäristölainsäädäntö tarkoittaa ennakoitavissa olevia, tasapuolisia ja tarkoituksenmukaisia ennakko- ja jälkivalvontatoimenpiteitä, joissa hyödynnetään nykyaikaista digi-tekniikkaa.

Esimerkiksi uusille jätteenkäsittelylaitoksille on tällä hetkellä vaikea löytää sijoituspaikkaa mm. yleisen vastustuksen sekä pitkien kaavoitus-arviointi-luvitus -vaiheiden vuoksi. Jätteenkäsittely on kuitenkin tulevan kiertotalouden merkittävä elementti ja se tulisi rinnastaa kaavoituksessa ja luvituksessa muuhun teolliseen toimintaan.

Toinen esimerkki liittyy kansalliseen YVA-lainsäädäntöön, joka asettaa jätteiden käsittelylle merkittävästi YVA-direktiiviä tiukemmat velvoitteet. Kansalliset YVA-velvollisuudet eivät kannusta jätedirektiivin hyödyntämistavoitteiden saavuttamista ja onkin uhkana, että se jatkossakin rajoittaisi mm. haitattomien jätteiden hyödyntämistä Suomessa – arvokkaat materiaalivirrat päätyisivät jätehierarkian kannalta huonompiin käsittelyvaihtoehtoihin sekä jätteiden siirtoon ja liiketoimintamahdollisuuksien karkaamiseen ulkomaille.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet vuoteen 2023

Tavoittilaan tähtäävät yleiset toimenpiteet

Toimenpide 1.1. Luodaan jätetietojärjestelmä jätteiden jäljitettävyyden ja tilastoinnin parantamiseksi sekä kierrätysmarkkinoiden kasvattamiseksi.

YTP:n mielestä raportoinnin ja tilastoinnin kehittäminen on tärkeää. Kehitystyö tulisi tehdä systemaattisesti, jolloin lyhyen ja pitkän tähtäimen kehittämissuunnitelmasta voisi olla hyötyä. Uudistuva jätedirektiivi tuo uusia raportointi- ja tilastointivelvoitteita. Yksi kustannustehokas kehitystoimenpide olisi sopia jättekoodien (EWC-koodit, R-/D-koodit) yhtenevistä käyttötavoista uudessa jäteluokitusoppaassa. Työn pohjana voitaisiin käyttää VAHTI-jätetyöryhmän vuonna 2014 esittämää täsmennettyä koodistoa. Erityisesti koodeja R01, R03, R05, R12 ja R13 tulisi tarkentaa. Koodeja tarkentamalla eri käsittelytavat erottuisivat ja tieto säilyisi myös niiden esikäsittely- ja varastointivaiheissa.

Lisäksi YTP ehdottaa, että 1.1. toimenpide keskittyisi puhtaasti jätteiden jäljitettävyyden ja tilastoinnin parantamiseen. Näin ollen ehdotamme, että toimenpiteestä poistettaisiin markkinapaikan perustamiseen liittyvät toimet, joita voitaisiin tarkastella ihan erillisessä kehitys-/kokeiluhankkeessa. YTP katsoo, että jätteiden jäljitettävyys ja tilastointi ovat jo sellaisenaan tärkeitä ja työläitä asioita toteutettavaksi. Jätteiden jäljitettävyyden kehittämistä edellyttää myös uudistettu EU-jätepuitedirektiivi. Ympäristöministeriössä parhaillaan selvitettävänä oleva markkinapaikka (liittyen YM14/400/2017) tulisi YTP:n mielestä ensisijaisesti kehittää markkinapuutteen selvittämiseksi ja toissijaisen vastuun soveltamisen todentamiseksi, ja vasta toissijaisena tehtävänä markkinapaikalla olisi toimia sähköisenä markkinapaikkana. YTP näkee, mahdollinen markkinapaikka/materiaalipörssi tulisi rakentaa vahvasti käyttäjien näkökulmasta, jolloin yksityinen sektori olisi oikeampi taho sellaisen kehittämiseen.

Toimenpide 1.8. Selvitetään valtakunnallisen yrityksille suunnatun jäteneuvontapalvelun toteutus- ja rahoitusmahdollisuuksia.

YTP näkee, ettei valtakunnalliselle yritysten jäteneuvontapalvelulle ole tarvetta vaan neuvontapalvelun tuottaminen tulisi jättää yritysten tehtäväksi. Jäteneuvonta on vaativa tehtävä, sillä se edellyttää moninaista osaamista ja usein myös tapauskohtaista harkintaa. Lisäksi jätehuoltojärjestelmissä on alueellista ja toimialakohtaista eroa.

YTP suhtautuu lisäksi kriittisesti uuden tietopalvelun kehittämiseen, sillä katsomme, että Motivan nykyinen materiaalitehokkuusneuvonta on riittävää. Koemme, että materiaalitehokkuuskatselmoinnit ovat tehokkain tapa vähentää yrityksen jätteen määrää ja parantaa hyödyntämisastetta. Katselmointien tueksi Motivan voi olla hyödyllistä tuottaa toimialakohtaista vertailutietoa yritysten materiaalitehokkuudesta, mutta tämän tiedon tulee olla riittävän tarkkaa ja yksityiskohtaista toimialojen ja maantieteellisten alueiden eroavaisuudet huomioiden.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Arvioidaan ympäristönsuojelu- ja jätelainsäädäntöjen toimivuutta suhteessa kiertotalouden mukanaan tuomiin muutoksiin ja ryhdytään tarvittaessa korjaustoimenpiteisiin.

Vastuutahot: YM, TEM, AVI, ELY, sidosryhmät; Aikataulu: 2017-2019

YTP ehdottaa lisättäväksi uuden toimenpiteen, jossa selvitetäisiin kansallisen lainsäädännön toimivuutta (mm. lisäinvestointitarpeet) sekä etsittäisiin keinoja lainsäädännön ja sen soveltamisen kehittämiseksi (mm. tulkintaohjeistukset). Tarkasteltavia asioita ovat esimerkiksi EoW- ja sivutuotteet, ympäristöluvan toimivuus (mm. kokeellinen toiminta, ilmoitusmenettelyn hyödyntäminen ei-olennaisten muutosten osalta) sekä YVA-velvoitteet.

Jätteiden kierrätys tulee lisääntymään Suomessa, mikä edellyttää uutta käsittelykapasiteettia. Kannustavalla toimintaympäristöllä voidaan vaikuttaa, että investointeja syntyy Suomeen. Kansallinen lainsäädäntö sekä EU-säädösten tulkinnat ovat Suomessa paikoin tiukempia kuin vastaava EU-säätely (esimerkiksi YVA-laki), ja tarpeet kansallisille laajennuksille tuleekin uudelleen arvioida nykypäivän talouden, tekniikan ja kiertotalouden mahdollisuuksien huomioonottamiseksi. Muille toimialoille on tehty arviointia sujuvoittamistoimenpiteistä ympäristönsuojelulain uudistuksen yhteydessä vuodesta 2011 alkaen, mutta jätteiden käsittelytoiminnot on jätetty arviointien ulkopuolelle¹.

Rakentamisen jätteet: tavoitteet ja toimenpiteet

Rakentamisen jätteet -osiossa käytetyt termit ovat toisinaan ristiriidassa keskenään ja termistöä tulisikin tarkistaa, jotta kokonaisuus pysyy selkeänä ja viesti yhtenäisenä. Esimerkiksi toimenpiteissä 2.1. ja 2.2.

¹ Jätetoiminnot eivät YM:n yleisen ilmoitusmenettelymenetelmän soveltamisalan piirissä (2017); Jätteiden käsittelytoiminnot on jätetty pois YSL:n 7. projektista (2015); Tarastin raportissa käsitellään jätteitä ainoastaan maarakentamisen näkökulmasta (2015)

korostuu käsitteiden käytön epäselvyys, kun talonrakentamisen alle kohdennetaan uudis-, korjaus- ja infrarakentamisen ja vielä purkutyömaiden materiaalitehokkuutta.

Harkitsisimme tavoitteiden järjestyksen muuttamista siten, että ensimmäinen tavoite olisi alaa koskeva sitova tavoite rakentamisen jätteiden materiaalin hyödyntämisasteen nostosta 70 %:iin.

TAVOITE 2.: Talonrakentamisen jätemäärä vähenee

Tavoitteeseen 2. tulisi lisätä vertailuvuodet sekä tarkempi jätemäärän vähentämistavoite. Onko tarpeen puhua talonrakentamisesta vai uudisrakentamisesta?

Toimenpide 2.2. Laaditaan julkisille hankkijoille ohjeistus materiaalitehokkaasta uudis-, korjaus- ja infrarakentamisesta.

Tavoitteiden toteutuminen vaatii tilaajavastuun kehittämistä, ja ymmärryksen lisäämistä julkisissa hankinnoissa. Tällä hetkellä on liikaa näyttöä halvimmalla hinnalla hankinnoista, jolloin usein juuri materiaalitehokkuuteen, haitallisten aineiden tunnistamiseen ja asianmukaiseen jätteiden käsittelyyn liittyvät tekijät jäävät huomioimatta. Ohjeistuksessa onkin tärkeää huomioida myös vaarallisten jätteiden erottelu, jotta vältetään vaarallisten aineiden sekoittuminen kierrätysmateriaaleihin.

Toimenpide 3.1. Luodaan jätelajikohtaiset suunnitelmat tärkeimmille rakennusjätelajeille materiaalihyödyntämisen tehostamiseksi.

Mahdollisten investointien ja niihin kohdennettavien tukien tulisi kohdentua markkinaehtoiisiin ratkaisuihin. Toimenpiteen kohdalla ei ole mainittu toteutusaikataulua. YTP ehdottaa aikatauluksi 2018-2019.

TAVOITE 4.: Rakennus-, purku- ja maarakentamisen jätteiden hyödyntämistä lisätään riskit halliten

Tavoitteesta puuttuu vertailuvuodet ja tavoitetaso. Tällaisenaan tavoitteen saavuttamista on mahdotonta arvioida.

Toimenpide 4.1. Selvitetään kansallisten rakentamisen jätteitä koskevien ei enää jätettä (End of Waste, EoW) –kriteerien tarvetta ja edellytyksiä.

Ehdotamme otsikkoa täsmennettäväksi esimerkiksi muotoon: *Selvitetään tiettyjen rakentamisessa syntyvien jätteiden jäteluokittelun päättymisen menettelyjä ja kansallisten kriteerien tarvetta ja edellytyksiä.* Lisäksi tekstiosan alkua voisi tämentää seuraavasti: *Joitakin jätelaatuja on mahdollista jalostaa ja saada niistä turvallisia raaka-aineita eri käyttötarkoituksiin.* Toimenpiteeseen kuuluu myös olennaisesti viranomaistulkinta- ja soveltamisohjeiden luominen EoW-ratkaisujen soveltamiseksi tapauskohtaisissa tulkinnoissa. Lisäksi tulisi selvittää mahdollisia jätelajeja, joille voitaisiin laatia kansalliset EoW-kriteerit. Selvityksen tulisi kattaa nykyisessä lainsäädännössä olevat haasteet jätteeksi luokittelun päättymisen ja laajemmin tuote-, kemikaali- ja jätelainsäädäntöjen rajapintaongelmien ratkaisemiseksi.

Toimenpide 4.5. Luodaan pilaantuneiden maa-alueiden riskinhallintaan ohjauskeinoja, jotka säästävät luonnonvaroja ja edistävät kiertotaloutta tukevien menetelmien käyttöä.

Kunnostustoiminnan ympäristövaikutuksia voidaan pienentää mahdollistamalla lievästi pilaantuneiden, kohteesta kaivettujen maiden jalostaminen kohteessa ympäristölupaa kevyemmällä ja nopeammalla lupamenettelyllä. Tämä mahdollistaisi resurssitehokkaan hyödyntämisen ilman pitkiä kuljetuksia. Vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavien pilaantuneiden maiden käsittelyltä tulee edelleen edellyttää normaalia ympäristölupamenettelyä. Pilaantuneiden maiden sijoittamista kaatopaikoille voitaisiin mahdollisesti rajoittaa jäteverovelvollisuudella, kun tekniikkaa muuhun käsittelyyn on yleisesti saatavilla.

Toimenpide 4.6. Laaditaan rakennuttajille ja jätteidenkäsittelijöille ohjeistus määriteltyjen ja mahdollisten haitallisten aineiden tunnistamiseen materiaalina hyödyntämisen näkökulmasta.

Toimenpidettä tulisi laajentaa tai tehdä erillinen hallintoa sitova toimenpide täydentämään tätä toimenpidettä. Ohjeistuksen tulisi vahvistaa tilaajan velvollisuutta selvittää purettavan rakennuksen vaaralliset aineet sekä velvollisuutta edellyttää näiden jätteiden oikeanlaista käsittelyä, mikä linkittyy myös pre-demolition audit -menettelyyn. Toimenpide nykyisessä muodossaan tuottaa lisää tietoa, mutta myös tiedottamista tulee parantaa. Toimenpiteiden toteuttamisen ja niiden valvonnan tulisi olla hallinnon toimijoiden vastuulla.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Parannetaan yksityisen sektorin ylijäämämaiden sekä betoni- ja tiilimurskeen hyödyntämistä.

Vastuutaho: YM, kunnat Aikataulu: 2017-

Toimenpide 4.2. edistää ainoastaan kunnan omissa kohteissa syntyvien ylijäämämaiden ohjausta. Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä voidaan kehittää esimerkiksi perustamalla yhteisiä välivarastointi- ja käsittelyalueita sekä kaavoittamalla maavarauksia myös yksityisen sektorin ylijäämämaille.

Jättemateriaalien hyödyntämiseen liittyy olennaisesti purkukohteiden betoni- ja tiilijätteen hyödyntämisen lisääminen. Teknisiltä ominaisuuksiltaan hyvän ja tasalaatuisen materiaalin parhaat tulokset saadaan asianmukaisella käsittelyllä. Tulisikin selvittää, mitä sujuvoittamistoimia voidaan kohdentaa murskauksen helpottamiseen. Tarkasteltavia asioita ovat esimerkiksi meluilmoituksen käyttö, ympäristölupakäytännöstä ilmoitusmenettelyyn siirtyminen sekä kansallisten EoW-kriteereiden laadinta. Vaikutuksia arvioitaessa tulisi ottaa huomioon MARA-asetuksen mukaisiin laatuvaatimuksiin pääseminen, kuljetusten ympäristövaikutukset sekä eri menettelyjen tasapuolisuus toimijoita kohtaan.

Toimenpide 5.2. Kehitetään tietopalvelu rakennetun ympäristön materiaalivirtojen seurantaan ja ennakkointiin.

Vastuutahojen joukkoon tulisi lisätä Tilastokeskus. Tiedon sirpaloitumisen vuoksi Sitraa ei nähdäksemme tulisi liittää tähän kokonaisuuteen.

Biohajoavat jätteet: tavoitteet ja toimenpiteet

TAVOITE 6.: Ruokahävikki puolitetaan vuoteen 2030 mennessä

Ruokahävikki on yksi VALTSU:n painopistealueista, mikä on YTP:n mielestä hyvä asia. Ruokahävikin tavoiteasetanta, seuranta ja mittaaminen kaipaavat kuitenkin vielä täsmentämistä, jotta asian edistäminen ei jäisi pelkäksi sanahelinäksi.

Tavoitteeseen 6. tulisi lisätä vertailuvuosi tavoitteen konkretisoimiseksi ja asian vaikuttavuuden parantamiseksi. Lisäksi olisi tarpeen kirkastaa, miten vastuu tavoitteen toteutumisesta kohdistuu ruokaketjun eri osiin. Tavoitteen tulee olla selkeä, jotta voidaan määrittää tarvittavat toimenpiteet.

Toimenpide 6.1. Laaditaan Suomen ruokahävikin vähentämisstrategia.

Ruokahävikin vähentämisstrategian laadinta on tärkeä toimenpide. Sen puitteissa voidaan kehittää ja määrittää myös mittaamista, seuraamista sekä uusia toimenpiteitä. Ruokahävikin vähentäminen edellyttää toimia koko ruokaketjussa. On myös tärkeää, että vastuunjako on selkeä, sillä ruokahävikki läpileikkaavana teemana koskettaa laajaa joukkoa eri toimijoita. YTP toivookin, että strategiatyöhön otetaan mukaan laaja joukko sidosryhmiä. YTP osallistuu mielellään strategiatyöhön.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Suomi on aktiivinen toimija ruokahävikin määrittämisessä EU-tasolla.

Vastuutahot: YM, TEM, sidosryhmät; Aikataulu: 2017-2019

YTP ehdottaa uudeksi toimenpiteeksi, että Suomi omalta osaltaan olisi mukana vaikuttamassa yhteneväisen ruokahävikki-määritelmän, mittaamisen ja seurannan kehittämistyössä EU-tasolla ja tarvittaessa jopa globaalilla tasolla.

TAVOITE 7.: Kaikesta syntyvästä yhdyskuntajätteen sisältämästä biojätteestä kierrätetään 60 %

On hyvä, että tavoite on määrällinen. Kehitysehdotuksena esittäisimme, että tavoitteessa tuotaisiin esille tämänhetkinen kierrätyksen taso.

Suunnitelmassa ehdotetut toimenpiteet eivät YTP:n näkemyksen mukaan ole riittäviä kierrätysasteen parantamiseksi tavoitellussa aikataulussa. Ehdotettujen toimenpiteiden lisäksi olisi tarpeen laajentaa erilliskeräystä taajaan asutuilla alueilla sekä ottaa käyttöön valtakunnallisesti yhtenevät lajitteluohjeet, huomioiden toki mahdolliset käsittelylaitosten asettamat poikkeavat vaatimukset.

Toimenpide 7.1. Selvitetään orgaanisen jätteen kaatopaikkarajoituksen toimivuutta ja mahdollisia lisätoimia orgaanisen jätteen kierrätyksen kehittämiseksi.

Tämä toimenpide kuuluisi olla Tavoitteen 1. eli tavoitetilaan tähtäävien yleisten toimenpiteiden joukossa, sillä kyseessä on kaikkea orgaanista jätettä koskeva toimenpide (ml. rakentamisen jätteet, biojäte jne.). Selvityksessä olisi hyvä selvittää kaatopaikkapoikkeustilanteiden lisäksi myös laajemmat kehitystarpeet kuten polttoon menevän biojätteen kierrätyksen edistäminen.

Toimenpide 7.5. Tehostetaan entisestään biojätteen lajitteluneuvontaa asukkaille (esim. valtakunnalliset kampanjat) ja kehitetään keräysjärjestelmiä.

Asukkaiden neuvonnan (neuvonta yleisesti, ei ainoastaan biojäte) kustannustehokkuutta, vaikuttavuuden tasoa ja asiakaslähtöisyyttä on edelleen syytä parantaa. Paras ratkaisu olisi toteuttaa neuvonta valtakunnallisena neuvontapalveluna. Valtakunnallisen neuvontapalvelun puitteissa olisi luontevaa toteuttaa myös erilaisia kampanjoita. Kansainvälisissä viestintäkilpailuissakin mainetta kerännyt Kinkkutemppu on hyvä esimerkki onnistuneesta valtakunnallisesti toteutetusta viestintäkampanjasta. Valtakunnallinen neuvontapalvelu hyötyisi valtakunnallisesti yhtenäisistä lajitteluohjeista.

On tärkeää, että keräysjärjestelmien kehittäminen on mainittu suunnitelmassa (toimenpide 7.5.), sillä tehokas logistiikka on tärkeässä roolissa kiertotaloudessa. Kustannustehokkuus on tärkeää paikallisella tasolla ja liittyy keräysjärjestelmien kehittämiseen myös vientipotentiaalia. Esimerkki uudesta keräysmenetelmästä voisi olla tiivis keräysastia, joka mahdollistaisi biojäteastian tyhjennysvälin pidentämisen.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Luodaan jäteasetukseen minimiveloitteet biojätteen erilliskeräykselle sekä valtakunnallisesti yhteneväiset lajitteluohjeet.

Vastuutaho: YM, Jätelaitosyhdistys, kunnat, SYKE, sidosryhmät; Aikataulu: 2017-

Biojätteen erilliskeräyksen lisäämistä tarvitaan, jotta voidaan vastata jätedirektiivin tiukentuviin yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteisiin sekä biojätteen erilliskeräysvelvoitteisiin. Biojätteen erilliskeräyksen avulla voidaan suhteellisen helposti parantaa kierrätysastetta, sillä biojäte on painavaa. Biojäte myös likaa muita jätelajeita, jolloin biojätteen erilliskeräys parantaisi sekajätteen laatua sekä lisäisi koneellisen jatkolajittelun tehokkuutta. Biojätteen erilliskeräys on asiakaslähtöisyyttä – valuvia ja sottaavia sekajätepusseja harva asukas jää kaipaamaan!

TAVOITE 8.: Kierrätysraaka-aineista valmistettujen lannoitevalmisteiden käyttö lisääntyy ja niillä korvataan neitseellisestä raaka-aineesta valmistettuja lannoitteita

Tavoitteeseen olisi hyvä määrittää määrällinen tavoite sekä vertailuvuodet, mikä tekisi tavoitteesta konkreettisemmän sekä kunnianhimoisemman.

Kierrätyslannoitteiden käytön lisääminen edellyttää konkreettisempia toimenpiteitä. YTP ehdottaa uudeksi toimenpiteeksi kierrätyslannoitestrategian luomisen yhteistyössä sidosryhmien kanssa sekä aktiivisempaa roolia EU-lainsäädännön kehitystyössä.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Laaditaan kierrätyslannoitestrategia.

Vastuutaho: MMM, YM, LUKE, Evira, SYKE, sidosryhmät; Aikataulu: 2018 -

Luodaan kierrätyslannoitestrategia yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa. Osana strategian luomista kootaan yhteistyöverkosto. Strategian avulla voitaisiin varmistaa riittävät toimenpiteet, toimenpiteiden tehokas toimeenpano sekä luoda toimijoille yhteistyöverkosto. YTP katsoo, että yhteistyöverkostoa tarvittaisiin, sillä alalla on paljon eri sektoreiden toimijoita, useita eri

viranomaistahoja sekä suuri tarve uudentuloille kumppanuuksille. Strategiatyötä hyödynnetään EU-lannoitetuoteasetuksen kansallisessa täytäntöönpanossa.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: EU-vaikuttaminen lannoitelainsäädäntöön.

Vastuutaho: MMM, YM, Evira; Aikataulu: 2017 -

Vaikutetaan EU:n lannoitelainsäädäntöön siten, että yhä enemmän jäteperäisistä raaka-aineista valmistettuja, turvallisuuskriteereitä täyttäviä lannoitteita voidaan tulevaisuudessa hyväksyä EU-lannoitteeksi. Tuote-, jäte- ja kemikaalilainsäädäntöjen rajapintojen kehittämiseksi, Suomen tulisi edistää, että kompostin tavoin myös mädäte saisi REACH-poikkeuksen. Lisäksi tämän rinnalla kehitetään kansallista lainsäädäntöä Suomessa käyttöön hyväksyttäviksi jäteperäisiksi lannoitteiksi.

Yhdyskuntajätteet: tavoitteet ja toimenpiteet

TAVOITE 9.: Yhdyskuntajättemäärän kasvu hidastuu suhteessa bruttokansantuotteeseen ja saavutetaan suhteellinen irtikytkentä

YTP ehdottaa kahden uuden toimenpiteen lisäämistä Tavoitteen 9. yhteyteen. Molemmat uudet toimenpiteet liittyvät haasteisiin, joita esiintyy tuote-, ympäristö- ja jätelainsäädäntöjen rajapinnoilla ja jotka ovat ajankohtaisia päivittyvien jätedirektiivien kansallisen täytäntöönpanon yhteydessä.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Jäte-, ympäristö- ja tuotelainsäädännön toimivuuden arviointi tuotteiden keräys- ja korjauspalveluiden tarjonnan lisäämisen näkökulmasta.

Vastuutaho: YM, TEM, SYKE, tuottajavastuutahot, yritykset; Aikataulu: 2018- (direktiivien täytäntöönpanon yhteydessä)

Lainsäädännön velvoitteet eroavat merkittävästi riippuen siitä, onko kyseessä tuota vai jäte. Arvioinnissa selvitetään muun muassa seuraavia jäte- ja tuoterajapinnoilla tunnistettuja haasteita: jäte vs. tuote; kierrätys vs. uudelleenkäyttö vs. uudelleenkäytön valmistelu. Selvityksen tulosten perusteella päivitetään tarvittaessa viranomaisohjeistusta, kehitetään lainsäädäntöä ja tehdään muita kehitystoimia.

UUSI TOIMENPIDE-EHDOTUS: Ekodesign-periaatteiden noudattamisen arvioiminen pakkausten suunnittelussa sekä sen vaikutukset jätteen synnyn ehkäisyyn.

Vastuutaho: YM, Pir-Ely, Pakkausyhdistys; Aikataulu: 2018

Pakkausten suunnittelulla on suuri vaikutus niiden kierrätettävyyteen. Esimerkiksi hiilimustaa pakkausmuovia ei nykyisin käytössä olevalla koneellisella tekniikalla voida erottaa muusta materiaalista.

TAVOITE 10. Yhdyskuntajätteestä kierrätetään 55 % vuoteen 2023 mennessä

Tavoitteeseen 10. tulisi lisätä vertailuvuosi tavoitteen konkretisoimiseksi ja asian vaikuttavuuden parantamiseksi.

YTP pitää realistisena, että Suomi voi saavuttaa yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet 55% vuoteen 2023 mennessä. Tavoitteisiin pääseminen vaatii kuitenkin uusia toimia, mm. erilliskeräyksen lisäämistä sekä investointeja kokonaisinfrastruktuuriin, kuten on esitetty myös tuoreessa Kohdennetut keinot kierrätyksen kasvuun (KEIKKA)-raportissa. Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet, kuten osittainen erilliskeräysvelvoite (toimenpide 10.1) sekä muutamat selvitykset, eivät riitä tavoitteiden saavuttamiseen.

Toimenpide 10.1. Jäteasetuksessa säädetään jätelajeittaiset erilliskeräysvelvoiterajat yhdyskuntajätteille, jotka eivät kuulu kunnan vastuulle.

YTP ehdottaa, että erilliskeräysvelvoitetta laajennettaisiin koskemaan kaikkien toimijoiden erilliskerättävissä olevaa jätettä taajaan asutuilla aluilla. Tämä voidaan tehdä asettamalla jäteasetuksessa jätelajeittaiset erilliskeräysvelvoitteet (esimerkiksi minimivelvoitteet ja portaittainen käyttöönotto) sekä yhteneväiset lajitteluohjeistukset, joita kunnallisilla jätehuoltomääräyksillä voitaisiin tarvittaessa täydentää.

Perusteluiksi esitämme, että kunnalliset jätehuoltomääräykset eivät nykyisellään tue riittävästi valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista, esimerkiksi biojätteen erilliskeräyksen kohdalla kuntien erilliskeräysaktiivisuus vaihtelee merkittävästi. YTP:n näkemyksen mukaan osittainen velvoiterajojen säätäminen ei ole riittävä toimenpide kierrätyksen lisäämiseksi. Lisäksi ehdotettu jaottelu tekee asiasta vaikeasti ymmärrettävän.

Toimenpide 10.2. Selvitetään kokeilujen avulla jätehuollon kustannusten näkymisen vaikutusta jätemääriin ja kierrätysasteeseen.

YTP:n mielestä on tärkeää selvittää erilaisia maksuperusteita, mutta arviomme mukaan niiden vaikuttavuus on kuitenkin pientä erilliskeräyksen laajentamiseen verrattuna.

Lisäksi haluamme huomauttaa, että maksuperusteisuutta tulisi yhtä lailla tutkia myös kerrostaloasumisessa, joissa asukkaiden jätemaksut ovat tyypillisesti jyvitetty yhtiövastikkeeseen. Kerrostaloissa jätemaksut per huoneisto ovat usein suhteellisen alhaisia, ja näin luultavasti myös hintakorotusten jälkeen. Mitäpä jos kokeilussa kokeiltaisiin seuraavaa: hinta x, jos kohteessa erilliskerätä verrattuna hinta x, jos ei erilliskerätä.

Toimenpide 10.5. Kierrätettävien jätteiden (mukaan lukien kiinteistöillä kerättävät pakkaukset) erilliskeräysvelvoitteiden kiristäminen kunnallisissa jätehuoltomääräyksissä.

Tähän YTP haluaa esittää samat huomiot kuin toimenpiteeseen 10.1.

Toimenpide 11.1. Seurataan pakkausten tuottajavastuujärjestelmän toimivuutta palvelutason, kustannustehokkuuden ja ympäristövaikutusten sekä kierrätykseen ohjattujen jätemäärien näkökulmasta.

On tärkeää, että tuottajavastuujärjestelmän toimivuutta arvioidaan. YTP haluaisi olla mukana selvitystyössä, sillä asialla on vaikutusta yksityisiin ympäristöyrityksiin.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu: tavoitteet ja toimenpiteet

TAVOITE 12. Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden käyttöikä pitenee ja käyttöaste kasvaa

Tavoitteeseen pääsemistä olisi mahdollista edistää SE-laitteiden korjauspalvelutoiminnan ALV-kannan alentamisella. Nykyisin jo pelkästään tarkastuskäynti ennakoitaa niin kalliiksi, että lähdetään mieluummin ostamaan uutta laitetta kuin korjaamaan vanhaa. Onkin hyvä, että tämä on nostettu esille EU-vaikuttamiseen liittyvässä toimenpiteessä 9.4. Myös tuotteiden takuuajojen pidentäminen voisi olla mahdollisuus saada valmistajat panostamaan nykyistä kestävämpiin tuotteisiin. Tämä myös liittyy toimenpiteeseen 12.5. kuluttajille suunnattavasti tiedotuksesta koskien mm. takuuajojen.

TAVOITE 15. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromussa olevat haitalliset aineet saadaan pois kierrosta

Pidämme asetettua tavoitetta erittäin tärkeänä. Koska SER-alalla toimii ammattimaisten jätehuollon yritysten lisäksi monenlaisia toimijoita, tulisi selvityksiä kohdistaa siihen, kuinka ohjeita noudatetaan käytännön toiminnassa ja miten toimijat varmistavat vaarallisten aineiden poistaminen kierrätysjätevirroista.

Tavoite liittyykin vahvasti käynnissä olevaan tuote-, jäte- ja kemikaalilainsäädäntöjen rajapintojen tunnistamiseen ja harmonisointiin. Tämä koskee kaikkia muitakin jättemateriaaleja kuin vain SE-romua. Komission valmisteleman strategian valmistelua tulee seurata ja vaikuttaa siihen niin, että kiertotalous voi toimia turvallisten raaka-aineiden lähteenä. Tavoitteeseen pääsemiseksi saattaisi olla tarpeellista etsiä vielä joitakin lisätoimenpiteitä.

Vaikutukset ja seuranta

On hyvä, että suunnitelmassa esitetään trendien seuraamista vuosittain tuotettavilla määrällisillä seurantatiedoilla. Joko näistä saataviin tuloksiin tai puolivälissä tehtävään toimenpiteiden etenemiskartoitukseen liittyen olisi tarpeellista liittää menettely korjaustoimien tekemiseksi, mikäli tavoitteiden saavuttamisesta ollaan jäämässä jälkeen. Ympäristöministeriön ohjaus on tässä kohdin arvokasta.

Yleiset kommentit

Yleisinä kommentteina YTP haluaa tuoda esille seuraavia asioita.

On ilo huomata, että luonnos on ottanut aino harppauksia parempaa suuntaan. Edelleen Valtsun jalkauttamisen haasteena ja vaikuttavuuden parantamisena on sen vaikealukuisuus. Valtsussa käytetty terminologia on vaikeaa ja valtaosin suunnitelma on ainoastaan jätealan ammattilaisten ymmärrettävissä (esim. biojäte vs. orgaaninen jäte; talonrakentaminen vs. uudisrakentaminen).

Suunnitelmassa esitettyjä tavoitteita ja toimenpiteitä tulee tarkastella siinä valossa, edistävätkö ne ns. sitovien tavoitteiden saavuttamista ja ylipäättänsä tarvittavia muutosaskelia ja -vauhtia kiertotalouden

synnyttämiseksi. Valtsussa mainitut tavoitteet ovat nähdäksemme näiden yleisten tavoitteiden osatavoitteita.

YTP uskoo, että Suomi voi saavuttaa yhdyskuntajätteen 55% kierrätysasteen 2023 mennessä, mutta arvioidemme mukaan Valtsussa esitetyt toimenpiteet eivät ole riittäviä tämän varmistamiseksi. Kierrätystavoitteen nostaminen Suomessa edellyttää erilliskeräyksen lisäämistä. Useat ajankohtaiset selvitykset² sekä meneillään olevat jätedirektiivien uudistukset korostavat erilliskeräyksen tärkeyttä kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi. Valtsussa ei kuitenkaan ole esitetty toimenpiteitä, jotka laajentaisivat merkittävästi erilliskeräysvelvoitetta. Myöskään erilliskeräyksen tukitoimia, kuten valtakunnallisesti yhtenevät jätehuoltomääräykset sekä valtakunnallisesti yhteneväinen lajitteluohjeistus, ei suunnitelmassa esitetty. Erityisesti biojätteen kohdalla erilliskeräyksen lisääminen olisi hyvin perusteltavissa.

YTP haluaakin aktiivisena alan toimijana olla mukana edistämässä tavoitteisiin pääsemistä yhdessä jäsenyritystensä kanssa. Tiivis yhteistyö eri toimijoiden välillä onkin yhä tärkeämpää näissä yhteisissä talkoissa. Lisäksi kiitämme osallistavasta Valtsun valmistelusta. Työpajat ja sidosryhmätapaamiset sekä etenemisen seuranta jätealan strategisessa yhteistyöryhmässä ovat sitouttaneet eri toimijoita Valtsun tavoitteisiin ja toimenpiteisiin jo paljon ennen lopullisen suunnitelman vahvistamista.

Kunnioittavasti

Ympäristöeollisuus ja -palvelut YTP ry

vt. toimitusjohtaja

² Kohdennetut keinot kierrätyksen kasvuun (VN, 2016); [Publication of the EC Study on the pre-treatment of waste before landfilling](#) (Euroopan Komissio 2017); EU:n ympäristölainsäädännön täytäntöönpanon arviointi, Maakohtainen raportti – [SUOMI](#) (Euroopan Komissio, 2016).